

Streszczenie pracy doktorskiej Hanny Kinal
zatytułowanej “Błogosławiony Edmund Bojanowski wzorcem osobowym
dla współczesnego wychowawcy”

Podczas ponad trzydziestoletniej pracy katechetycznej autorka dysertacji spotykała osoby, które były dla niej wzorami osobowymi, których świadectwo życia, rozwijanie kompetencji pedagogicznych, kierowanie się określonymi wartościami, motywowało do dokonywania zmian w życiu; osobistym, rodzinnym i zawodowym. Dla osób wierzących, ale nie tylko tych, takimi autorytetami są z całą pewnością święci Kościoła katolickiego. Edmund Wojciech Stanisław Bojanowski (1814 – 1871) był wielkopolskim ziemianinem, człowiekiem świeckim, który zapoczątkował różnorakie dzieła wychowawcze. Ojciec Święty Jan Paweł II w dniu 13 czerwca 1999 roku ogłosił go błogosławionym Kościoła. Został on obdarzony przez Boga wieloma talentami: charyzmatem wychowawczym, a także głębokim życiem duchowym. Potrafił łączyć czułość i wyrozumiałość z surowością, ze stawianiem konkretnych wymagań wychowankom. Życie Bł. Edmunda Bojanowskiego, było zgodne z deklarowanymi przez niego wartościami.

Materiałami źródłowymi dla niniejszej dysertacji była spuścizna literacka Błogosławionego oraz współczesne dokumenty Kościoła, poruszające problem wychowania. Spośród tekstów Edmunda Bojanowskiego wykorzystano jego *Dziennik*, który prowadził w latach 1853 – 1871. Wykorzystano także opracowaną przez Leona Smołkę korespondencję Bojanowskiego zawierającą kilkaset jego listów i osób z nim korespondujących; *Kompendium edukacyjne Edmunda Bojanowskiego*, a także opublikowane *Prace, szkice, notatki Edmunda Bojanowskiego*; teksty soborowe i posoborowe oraz opracowania autorów przedstawiających system wychowawczy Bojanowskiego. Głównym celem niniejszej dysertacji było znalezienie odpowiedzi na pytanie, czy Edmund Bojanowski może być wzorcem dla współczesnego wychowawcy żyjącego w zupełnie innych realiach. W celu uszczegółowienia głównego problemu sformułowano następujące pytania: Które elementy osobowości Bojanowskiego współcześni pedagodzy mogą naśladować w swoim życiu? Na ile postać Edmunda, człowieka żyjącego w dziewiętnastym wieku może stanowić przykład i wzorzec dla wychowawców żyjących w dwudziestym pierwszym wieku?. Posłużono się dwiema metodami badawczymi. Opis tychże metod i ich klasyfikację podano za opracowaniem M. Majewskiego. Posłużono

się metodą analityczną, dokonano przebadania materiału źródłowego w postaci pism Błogosławionego Edmunda Bojanowskiego, by wyodrębnić z nich te fragmenty, w których autor podejmuje zagadnienie wychowania oraz osoby wychowawcy i które zawierają treści ukazujące osobę Błogosławionego. Metoda ta pozwoliła wydobyć istotne wartości zawarte w pismach Bojanowskiego. Aby całościowo ukazać problem w oparciu o zbadane wcześniej szczegóły wykorzystano metodę syntetyczną. Autorką największej liczby publikacji dotyczących Błogosławionego jest Maria Opiela. Koncentruje się ona na wychowaniu integralnym w ujęciu Błogosławionego, szczególnie na wychowaniu przedszkolnym. W niniejszej dysertacji wykorzystano również publikację Jana Adama Klimka *Błogosławiony Edmund Bojanowski i jego wizja apostołatu* oraz jedną z najobszerniejszych i najpełniejszych biografii Bojanowskiego autorstwa Marii Kornackiej. W literaturze polskiej nie ma monografii, która by podejmowała zagadnienie wzorca osobowego, którym dla współczesnych wychowawców może być Edmund Bojanowski. W przyjętym układzie rozprawy najpierw analizowano system wychowania w ujęciu Bł. Edmunda Bojanowskiego, a później podjęto próbę ukazania aktualności tegoż systemu i koncepcji wychowawcy.

Dysertację rozpoczyna przedstawienie sytuacji polityczno–religijnej oraz społecznej w zaborze pruskim w XIX wieku. Działalność Błogosławionego Edmunda przypadła na trudny historycznie i okres, gdy Polska nie istniała na mapach. W pierwszym rozdziale ukazano rys biograficzny Błogosławionego oraz jego życie sakramentalne, działalność charytatywną i pracę wychowawczą. W rozdziale drugim zaprezentowano definicję wychowania w ujęciu Edmunda Bojanowskiego, a następnie scharakteryzowano wymiary wychowania, cele wychowania, metody pracy wychowawczej, które zalecał Błogosławiony oraz stosowane środki i zasady wychowania. Rozdział trzeci ukazuje koncepcje wychowawcy według Bł. Edmunda, znaczenie wzoru osobowego oraz macierzyństwa i ojcostwa duchowego w ujęciu Bojanowskiego, a także rolę, jaką wyznaczył on ochroniarce.

W ostatniej części rozprawy przedstawiono aktualność koncepcji wychowawcy według Edmunda Bojanowskiego, wychodząc od zaprezentowania uwarunkowań wychowawczych współczesnej szkoły, poprzez zagrożenia i problemy wychowania w XXI wieku. Ukazano także rolę wychowawcy we współczesnym systemie wychowawczym oraz kompetencje, jakimi powinien odznaczać się współczesny wychowawca. W dalszej kolejności przedstawiono obszary działalności współczesnego wychowawcy.

W niniejszej pracy poprzez analizę dostępnych źródeł i opracowań próbowano ukazać Edmunda Bojanowskiego jako wzorzec wychowawcy dla współczesnych nauczycieli i wychowawców. Pomimo wnikliwego badania spuścizny Błogosławionego, jaka pozostała w jego życiu, słowie i w jego dziełach – temat nie został wyczerpany, bowiem samo zagadnienie wychowania, roli wychowawcy pozostaje wciąż tematem otwartym w kontekście pojawiających się nieustannie nowych wyzwań współczesności. System wychowania stworzony przez Bojanowskiego może stanowić alternatywę dla wielu propozycji pedagogicznych, jakie pojawiają się we współczesnych czasach.

Aktualność myśli pedagogicznej Edmunda Bojanowskiego przejawia się w trosce o integralny rozwój każdego dziecka, traktowaniu go w sposób podmiotowy, uwzględnianiu zarówno wymiaru doczesnego, jak i nadprzyrodzonego.

Summary

In more than thirty years of catechetical work, the author of the dissertation met people who were her personal models, whose testimony of life, development of pedagogical competences and specific values motivated her to make changes in her personal, family and professional life. For believers, but not only for them, such examples are certainly the saints of the Catholic Church. Edmund Wojciech Stanisław Bojanowski (1814 - 1871) was a landowner in Wielkopolska (Greater Poland), a layman who initiated various educational works. The Holy Father John Paul II beatified him on June 13, 1999. Blessed Edmund Bojanowski was endowed by God with many talents: a charism of education and a deep spiritual life. He could combine sensitivity and understanding with severity, being demanding and laying out requirements for his students. The life of Blessed Edmund Bojanowski reflected the values declared by him.

The primary sources for this dissertation were the literary output of the Blessed E. Bojanowski and contemporary Church documents discussing the question of education. Among the texts of Edmund Bojanowski, his *Journal* which he wrote in 1853-1871 was used. The correspondence of Bojanowski edited by Leon Smółka containing several hundred of his letters and those of his addressees, *Educational Compendium of Edmund Bojanowski*, his published works, sketches and notes, conciliar and post-conciliar texts as well as studies by other authors presenting the educational system of Bojanowski were also used when preparing this dissertation. The main goal was to find an answer to the question whether Edmund Bojanowski can be a model for a modern educator living in completely different time. In order to specify the main problem, the following questions have been formulated: Which elements of Bojanowski's personality can contemporary educators imitate in their lives? How can the figure of Edmund, a man living in the nineteenth century, be an example and a model

for educators living in the twenty-first century? Two research methods have been applied in the dissertation. A description of these methods and their classification has been presented relying on the study by M. Majewski. The analytical method has been used and the sources (the writings of Blessed Edmund Bojanowski) have been analyzed to extract from them the passages in which the author discusses the issue of education and the educators and which contain information depicting the figure of the Blessed E. Bojanowski. This method helps to emphasize the essential values present in Bojanowski's writings. In order to fully show the problem based on the details examined earlier, the synthetic method has been applied. Maria Opiela is the author of the largest number of publications about Bojanowski. She concentrates, however, on integral education in Bojanowski's approach, especially in relation to pre-school education. This dissertation also makes use of the publication *Blessed Edmund Bojanowski and His Vision of the Apostolate* by Jan Adam Klimek and one of the most comprehensive biographies of Bojanowski by Maria Kornacka. In Polish literature, there is no monograph which would address the issue of personal model, which Edmund Bojanowski can certainly be for contemporary educators. The adopted structure of the dissertation first analyzes the educational system by Blessed Edmund Bojanowski, and later attempts to show the current value of this system and the concept of the educator proposed by him.

The dissertation begins with the presentation of the political, religious and social situation in the Prussian partition in the 19th century. Blessed Edmund's activity fell on a historically difficult period when Poland disappeared from the maps of Europe. The first chapter presents the biographical outline of the Blessed E. Bojanowski and his sacramental life, charity and educational work. The second chapter is devoted to the definition of education by Edmund Bojanowski, and the characteristics of different dimensions of upbringing, education goals and methods of educational work, which the Blessed Father Bojanowski recommended and the means and principles of education that he applied in his

work. The third chapter concentrates on the concepts of the educator according to Blessed E. Bojanowski, the significance of the personal model, motherhood and spiritual fatherhood by Bojanowski, as well as the role which he assigned to the carers in the orphanage.

The final part of the dissertation is devoted to the timeless nature of the concept of educator proposed by Edmund Bojanowski, starting from the presentation of the educational conditions of the contemporary school, through the dangers and problems of upbringing in the 21st century. The role of the educator in the contemporary educational system and the competences that a contemporary educator should possess are also discussed. Finally, the areas of the contemporary educator's activity are further analyzed.

In this dissertation, the attempt has been made to present Edmund Bojanowski as a model of educator for contemporary teachers and educators through the analysis of available sources and studies. Despite the insightful examination of his legacy, his life, words and his works in particular, the theme has not been exhausted because the issue of upbringing and the role of educator are still an open question in the context of challenges which are constantly emerging today. The educational system created by Bojanowski can be an alternative to many pedagogical proposals which appear in modern times.

The timeless nature of Edmund Bojanowski's pedagogical thought and its resonance with current conditions manifest themselves in the care for the integral development of every child, treating them in a subjective way, taking into account both the temporal and supernatural dimension of human life.